

Rekreologie

ODPOČINEK – VOLNÝ ČAS – REKREACE A REKREOLOGIE

ODPOČINEK

- Jaký je rozdíl mezi prací a odpočinkem?
- Co to je přecenění práce a workoholismus?
- Co to je dobrý odpočinek, jaký je jeho cíl?
- Máme vůbec nějaký volný čas?
- Proč se někteří volnému času vyhýbají?
- Jsme nenahraditelní?
- Ke zdravému odpočinku patří **aktivita** i pasivita !!!

VOLNÝ ČAS

Odpočinku věnujeme zpravidla volný čas.

Teoreticky by jsme měli mít volného času dostatek:

1/3 dne volný čas, 1/3 dne pracovní povinnosti, 1/3 dne spánek
 $8 + 8 + 8 = 24\text{hod}$

Úkol:

1. na papírek napište nejoblíbenější činnost ve volném čase
2. definujte volný čas

Volný čas je doba, kdy člověk koná činnosti podle své vůle takovou intenzitou, aby si odpočinul, bez záměru produktivity pro prospěch společnosti.

Otázky a problémy spojené s volným časem

- Kdo disponuje volným časem a kdo ne?
- Máme dostatek volného času?
- Kde končí hranice práce a kde začíná volný čas?
- Problém vidíme v tom, jak nejlépe trávit volný čas (jakou náplň by měl mít), aby to bylo pro člověka optimální.

***Volný čas je doba,
kdy člověk koná činnosti podle své vůle
takovou intenzitou,
aby si odpočinul, bez záměru produktivity
pro prospěch společnosti.***

Výklad pojmu „volný čas“ v historicko-filozofickém kontextu

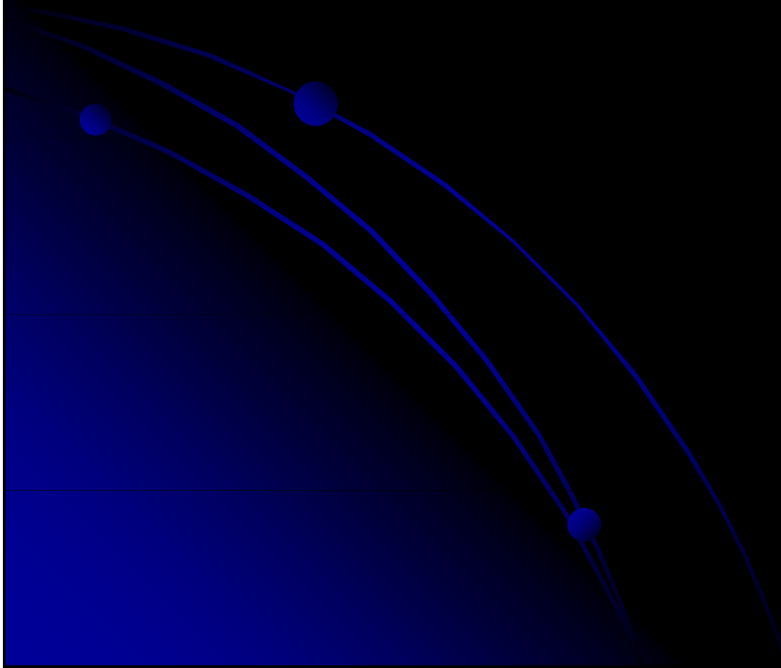
- volný čas a vědeckotechnická revoluce
- aristokracie a středověk
- 20.léta min.století – 5dní v práci
- vázaný volný čas (práce, rodina)

Řecko

- vyzdvihování intelektuální činnosti nad rukodělnou práci.
- Staří Řekové považovali volný čas za míru lidského štěstí
- účelem bylo podobat se bohům
- **Aristoteles** (384-322 př.n.l.)
  - rozjímání, které mělo vést člověka k moudrosti, samostatnosti a zdůrazňuje vnitřní hodnotu, která nesměruje k žádnému praktickému cíli.
  - „**scholé**“
- **Platón** (427-347)
  - „Zákony“ vztah práce a volného času (zahálky).

Středověk x renesance

*odpočinek musí být takový, aby člověk
byl schopen dál pracovat.*

Humanismus

- radostná práce a dostatek volného času.
- **Thomas More** (1478 – 1535),
  - „Utopia“ pracuje člověk pouze 6 hodin a s volným časem pak má nakládat dle libosti a svobodného rozhodnutí.
- **Thomasso Campanella** (1568 – 1639) pracovní dobu zkrátil na 4 hodiny denně,
  - volný čas měl člověk trávit příjemným studiem, rozhovory, čtením, vypravováním, psaním, procházkami, rozvíjením tělesných a duševních vloh a to vše radostným způsobem.
  - Není dovoleno pouze hrát v kostky a šachy či jiné hry v sedě.

kapitalismus x komunismus

- **Karel Marx (1818 – 1883).**
  - Jeho principy jsou základní východiska k pochopení volného času. Volný čas je stálá součást rozvoje člověka, chápe jej jako sféru lidské svobody – rozhodování a činnosti.
- **Joffre Dumazediera (1915 - 2002)**
  - poukazyval na zbytečně nadměrnou pozornost věnovanou náplni volného času a analýze činností a proti tomu nedostatečný čas věnovaný rozboru teoretické stránky , vlivu volného času na kulturu, sociální vztahy a životní styl.
- doba byla spojena s vědeckotechnickou revolucí, kdy pouhých 100 let stačilo lidstvu k tomu, aby objevilo téměř vše podstatné, co se objevit dá, a nejen to.
- Všechny vynálezy se ekonomicky výhodně staly během velmi krátké doby potřebou a nutností většiny obyvatelstva vyspělého světa.
- Sedavý způsob života bez pohybu spolu se stresem a nároky na psychickou odolnost způsobily degenerativní změny ve společnosti, které se moderně nazývají civilizační choroby.
- Ve 20. letech minulého století se zkrátila pracovní doba ve většině vyspělých zemí, týdenní pracovní cyklus se zkrátil na pětidenní a volný čas se stává jedním z nejvýznamnějších sociálních fenoménů.

kapitalismus x komunismus

- doba byla spojena s vědeckotechnickou revolucí, kdy pouhých 100 let stačilo lidstvu k tomu, aby objevilo téměř vše podstatné, co se objevit dá, a nejen to.
- Všechny vynálezy se ekonomicky výhodně staly během velmi krátké doby potřebou a nutností většiny obyvatelstva vyspělého světa.
- Sedavý způsob života bez pohybu spolu se stresem a nároky na psychickou odolnost způsobily degenerativní změny ve společnosti, které se moderně nazývají civilizační choroby.
- Ve 20. letech minulého století se zkrátila pracovní doba ve většině vyspělých zemí, týdenní pracovní cyklus se zkrátil na pětidenní a volný čas se stává jedním z nejvýznamnějších sociálních fenoménů.

klasik sociologie volného času

Joffre Dumazedier (1915 - 2002)

náplň volného času + analýza činností x vliv volného času na kulturu, sociální vztahy a životní styl.

Dumazedier určil nezbytné *podmínky vzniku volného času*:

- člověk má právo si zvolit zaměstnání, stejně jako způsob trávení volného času.
- sociální determinismus
- profesionální práce je ovlivněna vůlí člověka nikoli podle přírody.
- volný čas je snadno od práce oddělitelný.

Volnému času přisuzuje Dumazedier tyto *vlastnosti*:

- Volný čas je svobodnou volbou, osvobozuje jej od povinností určitého druhu
- Stejně jako každá jiná činnost podléhá determinujícím faktorům ve společnosti
- Podléhá závazkům a pravidlům plynoucím ze skupin a zařízení (stanovy SK)
- Volný čas znamená osvobození od závazků společenských zařízení (instituce rodinné, občanské, duchovní)

Všechny 3 funkce spolu souvisí, překrývají se, existují ve střídavé míře u každého člověka. Vyvarovat bychom se měli jednostranné deformace.

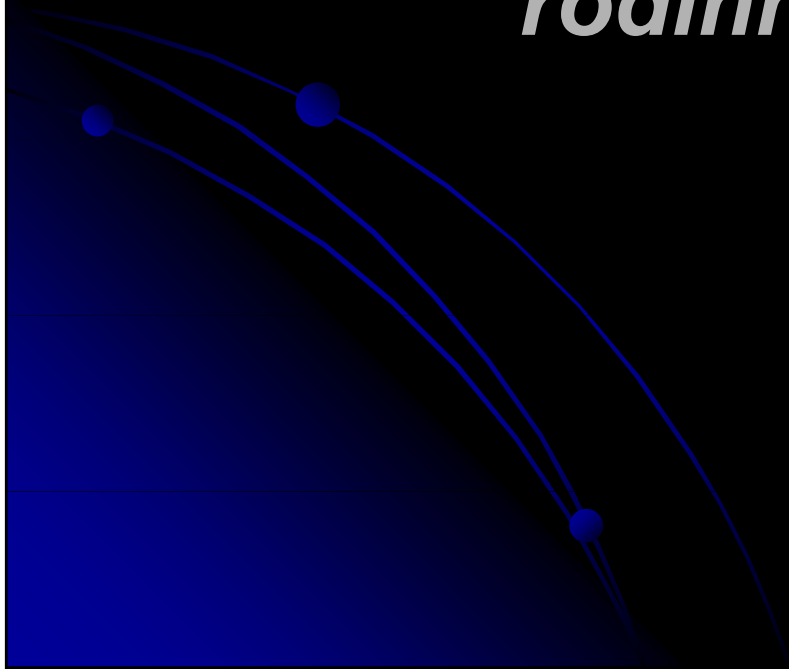
volný x vázaný volný čas

- přesčasová práce
- dojíždění na místo pracoviště (čas vázaný).
- osobní biologické potřeby (strava, hygiena, spánek)
- povinnosti rodinné (vaření, úklid, nákup, péče o děti)
- profesionální povinnost - podstata aktivity nemění se technický obsah činnosti
  - (amatér se stane profesionálem, rekreační vyjížďka cyklisty na kole s přáteli)
- Volný čas je nezainteresovaný, nemá žádný utilitární cíl.
- je materiálně a sociálně determinován.
- Volný čas je hedonistické povahy, uspokojuje jednotlivce a jeho osobní požadavky.
- Pokud je čas částečně zaměřen na nějaký zjištný cíl, utilitární nebo angažovaný je volným časem jen částečně – hovoříme o kategorii polovolného času.

činnosti polovolného času

- Činnosti pololukrativního charakteru:
  - drobné práce pro cizí, rybolov pro zisk, placená účast v SK, orchestru
- Rodinné činnosti polovýchovné a polozábavné:
  - dětské úlohy a hry
- Práce pro vlastní potěšení, rodinu, přátele a spolky:
  - modelářství, sport-výkonostní
- Práce pro profesní zdokonalování:
  - sledování odborné literatury: lékaři, vědci, VŠ pracovníci aj.

*Nelze redukovat život člověka na
bipolární vztah **PRÁCE – VOLNÝ ČAS.**
Vedle pracovních povinností existují i
rodinné a společenské.*

Dumazedier rozlišuje 3 základní *funkce* volného času:

- odpočinek (délassement), zotavení, reprodukce pracovní síly

Volný čas osvobozuje od únavy, odstraňuje fyzické nebo nervové poruchy vyvolané napětím, výkonem povinností a zejména práce

- rozptýlení (divertissement), zábava, rozptýlení, kompenzace, únik z monotónnosti práce
- rozvoj osobnosti (développement) fyzický, kulturní, sociální

Dumazedier rozčleňuje převládající **činnosti** **ve volném čase** do 5ti kategorií:

1. činnost manuální
2. činnosti fyzické (sportovní, cestovní, turistika)
3. činnosti estetické
4. činnosti intelektuální
5. činnosti sociální
6. spotřební (dnes, doplněná)

Úkol: napište kolik času týdně věnujete ve svém volném čase jednotlivým výše uvedeným činnostem

Faktory ovlivňující rozvoj rekreologie

- geografické prostředí,
- stupeň rozvoje společnosti

- **charakteristiky jedince** - sociální status – pohlaví, věk, zdravotní stav, rodinný stav, vliv rodinného prostředí, tradice kultury
- **socioekonomický status** - místo bydliště, vzdělání, profese, kvalifikace, ekonomicko materiální zajištění, podíl na moci,

Volný čas a jeho náplň

Nejoblíbenější činnost ve VČ

1. pobyt venku s kamarády
2. sportovní a pohybové aktivity
3. práce a hry na PC, videohry
4. hra
5. sledování televize

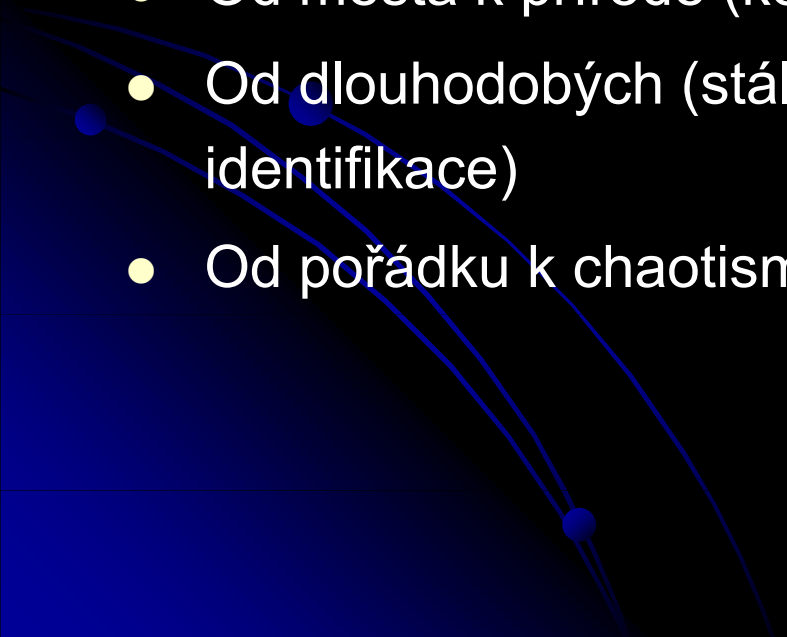
Nejvyhledávanější činnost ve VČ

1. sledování televize
2. pobyt venku s kamarády
3. poslouchání kazet a CD
4. pobyt v přírodě
5. sportovní a pohybové aktivity

studie, která odkrývá způsoby využívání volného času dětí brněnských škol. Soubor tvořilo 863 žáků, průměrný věk respondentů byl 9,6 let.

(autor: PhDr. Tomáš Čech, Ph.D. PdF MU Brno)

Tendence vývoje volnočasových aktivit

- Od organizovaného k neorganizovanému
  - Od výkonu k prožitku (radost, sebeuspokojení, seberealizace)
  - Od kolektivního k individuálnímu
  - Od tradičního k netradičnímu (rizikovému, vzdělávacímu, k aktivitám pro rozšíření obzoru a kvality osobnosti)
  - Od města k přírodě (kompenzace prostředí a stresových vlivů)
  - Od dlouhodobých (stálých) vlivů ke krátkodobým trendům (módnost, identifikace)
  - Od pořádku k chaotismu a nestabilitě
-

Kategorizace rekreace, rekreologie

- složky
  - pohyb, pobyt
    - Pohybová rekreace

- sport:

vrcholový x výkonnostní x rekreační

Stejně jako všechny činnosti člověka, je také činnost v rámci trávení volného času determinovaná a **limituje** tak částečně svobodu, která je stěžejní při definici volného času.

- **Z obecných faktorů, jsou to:**

- Geografické prostředí
- Stupeň rozvoje společnosti

- **Dále pak charakteristiky jedince:**

- Sociální status
- Socioekonomický status
- Osobnostní charakteristika

Na závěr můžeme tedy uvést znění definice volného času podle Dumazediera:

„Volný čas je komplex aktivit mimo pracovní, společenské závazky, jimiž se jedinec zabývá ze své vůle, aby si buď odpočinul, pobavil nebo svobodně zdokonaloval svou tvůrčí kapacitu.“

Úkol: na papírek napište nejvyhledávanější činnost ve volném čase

